

Forord

Jordomseilingen vår var planlagt å skulle vare i 2 1/2 og et halvt år. At den skulle strekke seg over 4 år, og ikke bare ta oss jorden rundt, men også til Antarktis og Arktis, hadde ingen av oss trodd på forhånd. I hvert fall ikke siden vi skulle reise med en «spinkel» liten 33 fots Hero 101, en seilbåttype vi ikke kjente i det hele tatt. Hvis lysten er der, spiller det imidlertid ikke så stor rolle om ikke midlene er de aller beste. Hos oss hadde lysten og drømmen vokst i nærmere 10 år allerede, så selv med en mye dårligere båt enn Sorgenfri ville vi nok før eller siden ha klart å kare oss jorden rundt på egen kjøll.

Under seilasen delte vi på arbeidsoppgavene, og det har vi også gjort i denne boken. Hver og en står imidlertid inne for det han selv har skrevet. Skriverfordelingen og avgjørelser under arbeidet med å få boken ferdig, forløp som under seilasen. Det meste falt naturlig, og når vi ikke var helt enige lot vi den alltid rettferdige krona avgjøre.

Boka forteller bare om deler av reisen. Vi har valgt et utsnitt som gir et bilde av hvordan vi har levd; hva som var viktig, og hvordan vi forandret oss underveis. Og som forhåpentligvis kan løfte blikket til leseren utover hverdagen.

I motsetning til oss som er oppvokst ved sjøen og med båter, har vi også sluppet til Thomas Hannestad. Før avreise hadde han sitt lengste seilstrekk på en treningstur for motor til Drøbak. Det viktigste

ved en slik seilas er ikke nødvendigvis de rene seilekunnskapene. Å holde ut med de samme trynene over så lang tid i en liten båt er en mye større utfordring.

Sorgenfri var vår mulighet til å komme oss jorden rundt, men som boken vil røpe var det på land vi fant meningen med vår reise. Det var også der vi fant alle unnskyldningene til å utvide den både tids- og distansmessig.

*Peder O. Krogh & Johan J. Petersen
Oslo 3. august 1995*

*Johan og Peder seilte med Sorgenfri hele veien.
Thomas seilte med fra Norge til Rio de Janeiro,
og fra Kapp Horn til Bora-Bora i Fransk Polynesia.
Terje seilte med under Patagonia-seilasen fra Kapp
Horn til Vina del Mar, og over Det indiske hav fra
Thailand til Madagaskar.*

Seilasen tok oss til farvann vi aldri hadde planlagt ved kjøkkenbordene hjemme i Norge.

Everything's OK.
(Foto: Carl Emil Petersen)

Opptakt

— PEDER —

Selv om jeg padlet alt det jeg maktet, gikk det suendelig tregt framover. Kanskje ikke så rart, for flåten var stor, og jeg var bare ni år. Isoporen som holdt flåten flytende hadde dessuten ligget på sjøen i over et år og blitt tykt begrodd med blåskjell. Marius Foss satt på den andre siden og padlet minst like desperat som meg. I kjølvannet nærmet det seg – nemlig en fiendtlig flåte ikke så stor og flott som vår, men nettopp derfor klarte de fire ombord med Johan Petersen og Terje Karlsen i spissen å holde større fart. Selv med fulle seil innså Marius og jeg at vi til slutt ville bli innhentet. Dukene og lommeterklene som skulle gjøre nytten som seil kom sørgelig til kort.

Hver eneste sommer på barneskolen holdt Marius og jeg på med flåtene våre. En og annen drift over Hestesund på Nesbru ble det også, men aller best trivdes vi med byggingen, planleggingen – og drømmen om at vi skulle dra på en ekte jordomseiling når vi ble voksne.

– Det er umulig å finne en ordentlig padlestilling! Marius ropte oppgitt, og jeg kjente at min egen fortvilelse og redsel steg i takt med padletakene. Nå fikk vi igjen for at flåten var konstruert for å se stor og flott ut, og ikke for å holde høy fart. Det var ikke noe rart at guttene i flåten bak oss var i krigshumør. Ombord hos oss lå nemlig alle spydene deres, som de

møysommelig hadde spikket ut i Eva-skogen. De hadde nok bare en mistanke om at det var vi som var synderne, men den nye akterplattformen på flåten vår var også mistenkelig lik den de var blitt frastjålet i forrige uke.

Marius og jeg forberedte oss til kamp. Vi benyttet et våpen som vi visste Johan og Terje ville kalle oss for feiginger for i lang tid etterpå, et våpen som var langt mer effektivt enn spydene vi hadde rippet; iskaldt vårvann. Etter å ha ligget og vokter på hverandre i over en time av frykt for å bli våte, lengtet seks sultne guttemager hjem til middag hos mor. Marius og jeg grov ned spydskatten på den lille øya midt i sundet før vi lusket hjem den dagen, og der ligger den antagelig nedgravd den dag i dag.

Etter flåtealderen ble det joller, og Marius fortsatte med større regattabåter. Drømmen om jordomseiling holdt seg i enda noen år før han slo seg på skipsmeglerlinjen og karrierejaget. Jeg ble alene med min stadig voksende drøm om å seile jorden rundt.

I ungdomsskolen og gymnaset, hvor det å drive med kriging og flåtebygging ble betraktet som noe barnslig, ble jeg bedre kjent med mine gamle fiender. Det tok ikke lang tid før Johan og jeg hadde lagt gamle feider bak oss og inngått en vennskapelig jordomseilingsed.

— JOHAN —

Jeg slapp ut fra Marinen høsten 1989, og begynte å studere rett etterpå. Peder gikk på samme universitet, og vi møttes ofte og diskuterte jordomseilingen. Jeg var på full fart inn i studiekappløpet og en strukturert tilværelse, og var redd for å vente lenger. Peder

var enig. Det var nå eller aldri. Vi bestemte oss for å dra neste sommer.

Tanken om å dra på jordomseiling var langt fra ny. Jeg har alltid vært tiltrukket av det eksotiske. Etter hvert begynte jeg å skjønne hva som krevdes. Jeg forsto at her måtte jeg ofre noe også; det var ikke bare enkelt å reise fra alt og alle her hjemme, og dessuten trengte man et minimum av penger. Men jeg ville lære verden å kjenne, og helst fort, for jeg trodde det snart ville være for sent og at misjonærene snart hadde gjort europeere av oss alle.

Bestemmelsen ble forsterket av at jeg følte at jeg stagnerte her hjemme, at jeg hadde mistet gnisten og drev målløst omkring. I gymnastiden ble jeg med Christian Radich til Amerika, og selv om ikke alt var bra der, bekreftet turen at jeg likte utfordringene reiselivet førte med seg. Samtidig fylte det opp tanken og ga meg den gnisten jeg lengtet etter. Etter denne turen gikk det langt bedre hjemme, men jeg visste at jeg måtte ut igjen for å oppleve mer, utvide horisontene, leve annerledes...

Jeg var vokst opp med gamle seilskøyter, og hadde vært med på turer rundt omkring i Europa. Med jevnaldrende seilte jeg åpne småbåter langs kysten på Østlandet. I en båt var det ingenting som stengte horisontene; når vi var utenfor Færder kunne vi fortsatt videre hvor som helst i det lille flyttbare hjemmet. Med vinden som framkomstmiddel og dyktig manøvrering kunne en båt ta deg til steder du aldri kunne nå på annet vis. Jeg følte at seiling var den siste ekte måten å reise på, der man kjente forandringene på kroppen og ikke trengte noen hjelp eller var avhengig av andre. Skulle jeg reise langt og lenge måtte det bli med båt.

Sorgenfri – transport, hus og lidenskap. Hun var et heldig valg for prosjektet. Vi visste lite om henne på forhånd, og ikke så mange tilsvarende glassfiberbåter hadde tålt hva hun etter hvert ble utsatt for. Her i Brasil 1994, staget opp på lavvann for vedlikehold, en teknikk vi brukte ofte.

Som niåringer hadde Terje og jeg bygd en flåte. Vi snekret og slet og stjal isopor på byggeplasser – den ble nesten seks meter lang. Plutselig en dag var den beste delen borte. Vi fant synderne i nabobukta. De gikk på samme skole, og etter mye krangling og mindre slåsskamper fikk vi 200 fotballkort som erstatning.

Så Peder og jeg hadde kjent hverandre lenge, men det var først på gymnaset at vi ble venner som hang sammen. Han hadde sansen for de samme tingene som meg, likte kick som snudde de vanlige fore-

stillingene på hodet. Vi hogg hull i isen til vinterbading, skulket skolen for å hoppe fra Nesøyabrua, og kunne likeså godt drikke oss fulle på en skitur i skauen som i vennelag. Vi begynte å klatre sammen, og best av alt, han delte min drøm om å dra av gårde med båt. Det var nok av dem som tente på ideen når jeg snakket om den, og flere hadde allerede vært inne og ute av reiseplanene. Men her var det en som var virkelig villig til å satse. Vi ga hverandre ordet på at vi skulle reise etter gymnaset.

Halvannet år etter var vi fortsatt i Norge. Klarte vi ikke å bryte ut nå, klarte vi det aldri. Jeg var sammen med en jente, men vi var uavhengige av hverandre og hun forsto godt at jeg ville av gårde. Men vi trengte et konkret mål – og målet ble sommeren 1990.

Både Peder og jeg mente at vi burde være flere enn to. Men hvem? Thomas Hannestad gikk på kokkelinja. Riktignok var han en litt perifer bekjent, men vi festet mye sammen i russetiden og fant tonen. Når vi snakket om seilasen, sa Toffan: – Jeg kan ingenting om båter, men trenger dere en kokk, så si ifra. Nå sa vi ifra, og Toffan ble med. Hans lengste tur hittil hadde vært med danskefergen. Nå skulle han med på jordomseiling.

Terje Karlsen var barndomskamerat fra Asker. Han hadde flyttet til Sandefjord, men vi hadde beholdt kontakten. Terje var seiler og hadde vært inne i prosjektet mange ganger. Vi dro til Sandefjord. Nå måtte han velge. Noen dager senere sa han ja. Peder og jeg skulle seile hele veien, Terje og Toffan ca. halve hver.

Nå hadde vi både prosjekt og mannskap – men ingen båt. Vi kunne leid båten til Peders familie, en nydelig, liten Vagabond men skjønte at det ville frata

Seks uker er ikke god tid på å forberede en båt. Hun var på land i fem av dem, den lengste prøveturen var to nautiske mil. Kvelden før avreise, og to timer før festen vi skulle holde, så det slik ut. – Hvor skal vanntanken?

oss noe av friheten. Hele den vinteren så vi på bruktbåter, men ingenting virket brukbart og passet til pengepungen samtidig. I mai tok jeg eksamen, og fikk meg jobb som bruskjører på Ringnes om dagen, i tillegg til kvelds- og nattevaktene på Dikemark sykehus. Sommeren 1990 begynte prisene på bruktbåter å falle. Vi kom over en Hero 101 i avisen. Den

var 33 fot og kunne med godvilje huse fire gutter. Båten var litt preget av ikke å ha vært brukt, men virket sterk. Dessverre hadde vi smått med kroner. Noen uker senere dukket hun opp i avisene igjen... Denne gangen slo vi til og «Anne Li» ble vår. De var 1. august, og vi satte avreisedatoen til søndag seks uker senere.

Det sies at det betyr ulykke å døpe om en båt, men «Anne Li» var ikke noe navn for oss. Det vi trengte var det perfekte navnet som vi kunne elske og ha et forhold til og vi vred hjernene forgjeves i en måned. Da måtte vi bestemme oss, ellers fikk vi ikke skipspapirene fra Sjøfartsdirektoratet. Jeg satt og smakte på variasjoner av ordet «fri» på telefonen med Terje, da han sa: «Siste stopp Sorgenfri». – Hva? ropte jeg. – Det er en «Dum-Dum-sang, sa Terje og nynet strofen. Den var som magi i munnen. Navnet minnet meg om et eller annet, og jeg slo opp i et leksikon. «Sorgenfri: Lysthus i Christiania på 1800-tallet». Jeg fylte ut papirene og rakk Sjøfartsdirektoratet rett før de stengte.

Terje og jeg var synlig nervøse da vi kom ned til slippet der de andre mekket på båten. Vi hadde ikke rukket å rådføre oss med Peder og Toffan. – Det ble Sorgenfri, sa jeg forsiktig. – Hva ble sorgenfritt? spurte Toffan desorientert, mens en dråpe bunnstoff rant nedover armen hans. – Båten, hun heter Sorgenfri. Toffan og Peder bråsnudde, men langsomt så vi at meningen gikk opp for dem. – Sorgenfri, ikke gærent, sa Peder halvhøyt, og Thomas dro hånden gjennom håret så det ble rødt. Det var et magisk og forpliktende navn.

De første ukene over Nordsjøen var heller utrivelige.
Alt var søkkvått, men vi var på vei.

Førstereisgutt

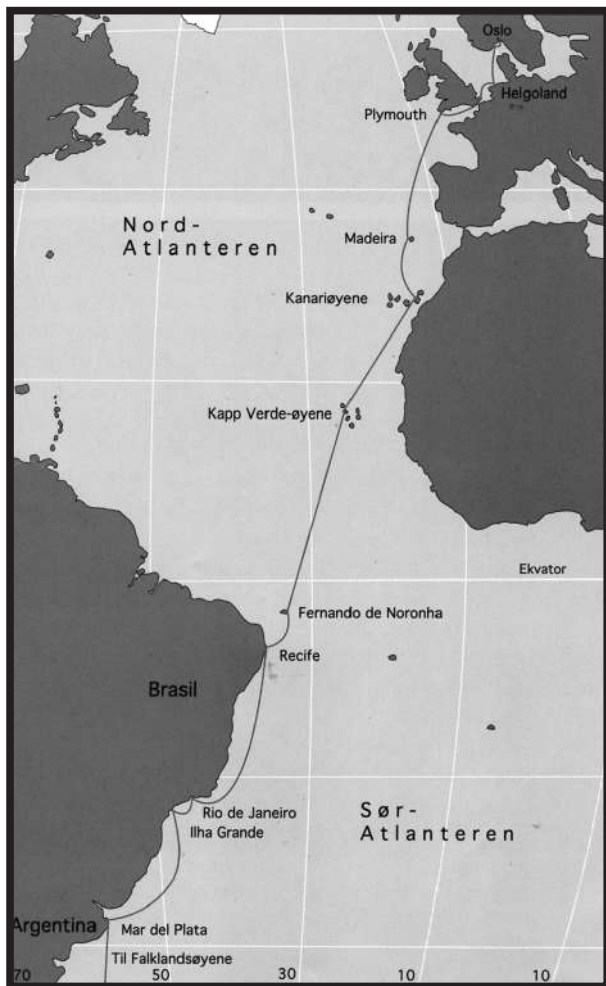
— TOFFAN —

Fall av, Toffan, fall av! Johan står på dekk og tviholder i rekka mens bølgene skyller innover ham. Første uke på jordomseiling og Nordsjøen er lite vennlig mot oss. Johan har akkurat reddet forseilet og skriker akterover. Tvilen griper fatt i meg: Er «fall av» rorkulten fra meg og opp mot vinden, eller er det motsatt? I kampens hete satser jeg på første alternativ, uten særlig hell. Johan forsvinner under vannmassene og seilet forsvinner utenfor rekka.

Det slo meg flere ganger i ettertid at Johans tålmodighet kjente ingen grenser i disse første ukene. Grått, vått og stormfullt, og med meg som mannskap; jeg, hvis fartstid begrenset seg til en treningstur til Drøbak en sommerkveld!

Det var aldri tvil om at Peder og Johan skulle ut, men hos meg var det en vag drøm som hadde sitt utspring i festprat på gymnaset – som ble til planer og som kulminerte i det konkrete spørsmål: – Bli du med? Min dominerende tanke gjennom en nokså søvnløs natt var: Men du kan jo ikke seile! En uttalelse som ble gjentatt til det kjedsommelige av alle jeg kjente etter at jeg hadde bestemt meg.

Etter noen skyllebøtter i Nordsjøen en septembernatt var jeg i hvert fall blitt døpt, og etter noen uker i ruskevær og en båt som lekket, følte jeg meg som en virkelig seiler.

16. september la vi i vei. Etter 1 1/2 måned. var vi på Kanariøyene, og jul og nyttår 1990 feiret vi i Rio de Janeiro.

Samme natt på vei inn i Den engelske kanal vekket jeg Johan etter en, for meg, meget mystisk affære. Fyret i le hadde ikke flyttet seg i det hete tatt enda jeg hadde seilt i 5-6 knop i flere timer. En noe trett Johan holdt denne natten verdens korteste forelesning om så vel tidevannets som nattesøvnens lover.

Når jeg nå tenker tilbake på disse seks ukene det tok oss å komme til Kanariøyene og en blå himmel, står de for meg som et lite helvete. En helt uferdig båt som ble reparert på i hver havn, høstvær i Nordsjøen og Biscayabukta, Terje i militæret og Peder på Blindern. Vi hadde med oss Are Sorkmo som gjorde en kjempejobb, men til syvende og sist var det bare Johan som var båt vant. Det rare er at på den tiden forekom det meg ikke så altfor ille. Visst var det vått, kaldt og ukomfortabelt, men likevel greit. Så hvorfor fortøner det seg så slitsomt nå i ettertid?

For det første var jeg så urutinert at jeg ikke visste hvordan ting skulle være. For det andre var vi jo på vei, en drøm var i ferd med å bli virkelighet og jeg var fullt bestemt på å fullføre den. For det tredje hadde jeg en klippefast tro på Johan. Han hadde jo seilt mye før og hadde utvilsomt masse erfaring og bare å være i nærheten av ham gjorde at jeg følte meg trygg. Senere fortalte han at han ved flere anledninger hadde følt ansvaret tyngre og kjent seg rådvill og urutinert, men det skjulte han godt.

Mannomsprøven kom en kveld i Biscayabukta. Det var surt, kaldt, vått og mørkt, men vi seilte raskt sør- over på en nordvestlig kuling med liten fokk og bånnrev i storseilet. Vakten min hadde vart en halvtimes tid da 28 sekundmeter raste ut av en sekk, ledsaget

av en bølge jeg er sjeleglad jeg aldri fikk øye på. Sammen prøvde de å kue vår stolte dame og hennes rormann, som før han visste ordet av det hang etter sikkerhetslina i vann til livet. Sjøen gikk til midt på dekk og roret slapp taket ettersom det befant seg over vann. De «smarte» luftelukene inni cockpiten fungerte svært bra som vanninntak. Det var ikke nødvendig å si ifra at jeg trengte hjelp til seilskift, for nede fløt alt i 30 cm vann. Etter noen strevsomme timer fikk vi likevel ned seilene og tømte båten for sjøvann med sinkbøtta – lensepumpene funket ikke.

Det høres kanskje dumt ut når jeg sier at jeg ikke var redd, men faktum er at så lenge det sto på, følte jeg ikke redsel. Jeg var klar. Jeg husket hva som var hva på båten, og gjorde alt jeg fikk beskjed om rik-

Thomas får de første leksjoner i navigasjon av Terje.

tig. Under den siste timen av vekten min, mens Sorgenfri surfet av gårde i det totale mørket over bølger så store som hus, og de andre sov søtt, meldte en del tanker og følelser seg. Hva hadde skjedd om jeg ikke hadde brukt line eller om den hadde røket? Jeg kjente en angst for å skulle gjennomgå noe slikt enda en gang, men også en slags stolthet over å kunne mestre naturkreftene når de virkelig slo til.

Jeg lærte meg en ting den kvelden: Frykt aldri havet, men respekter det og lær det å kjenne. Senere har jeg brukt mange netter i fortrolig konversasjon med havet når utsikten til utrivelige situasjoner nærmet seg – og på den måten klart å holde frykten på avstand.